

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 29 maja 2023 r.

Pozycja 187

POSTANOWIENIE z dnia 12 stycznia 2022 r. Sygn. akt Ts 172/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Krystyna Pawłowicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej S.K. w sprawie zgodności:

art. 523 § 1a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.) w zakresie, w jakim „nie daje możliwości wniesienia kasacji przez stronę z powodu niewspółmierności kary w sprawach o zbrodnie i daje tą możliwość Prokuratorowi Generalnemu (...) z uwagi na poszerzenie podstaw kasacyjnych wyłącznie dla Prokuratora Generalnego z pominięciem pozostałych stron postępowania karnego”, z art. 32 ust. 1, art. 42 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 8 grudnia 2020 r. (data nadania) S.K. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z 16 maja 2017 r. (sygn. akt [...]) uznał skarżącego za winnego popełnienia przestępstwa z art. 148 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 2345; dalej: k.k.) i skazał go na karę 15 lat pozbawienia wolności. Sąd zaliczył skarżącemu na poczet orzeczonej kary okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie. Na podstawie art. 46 § 2 k.k. orzekł nawiązkę na rzecz wdowy po pokrzywdzonym. Sąd Apelacyjny w K. wyrokiem z 15 grudnia 2017 r. (sygn. akt [...]) zmienił zaskarżony wyrok w zakresie oznaczenia daty początkowej zaliczenia skarżącemu na poczet orzeczonej w sprawie kary pozbawienia wolności okresu rzeczywistego pozbawienia wolności. W pozostałym zakresie utrzymał wyrok w mocy.

Na skutek kasacji Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego Sąd Najwyższy wyrokiem z 22 stycznia 2019 r. (sygn. akt [...]) uchylił powyższy wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze i przekazał sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny w K. wyrokiem z 26 kwietnia 2019 r. (sygn. akt [...]) zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że na podstawie art. 148 § 1 k.k. wymierzył

skarżącemu karę 25 lat pozbawienia wolności i zaliczył na poczet tej kary wskazany w sentencji okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie.

Zarządzeniem z 18 stycznia 2021 r. Prezes Trybunału Konstytucyjnego wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez: 1) doręczenie odpisów lub poświadczonych za zgodność z oryginałem wyroków wymienionych w zarządzeniu z ich 4 kopiami; 2) podanie i udokumentowanie daty: doręczenia skarżącemu wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z 26 kwietnia 2019 r. (sygn. akt [...]) oraz złożenia przez niego wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sądu rejonowego miejsca zamieszkania; 3) wiarygodne udokumentowanie podanej w skardze daty doręczenia pełnomocnikowi z urzędu zawiadomienia o wyznaczeniu go pełnomocnikiem skarżącego.

W piśmie z 1 lutego 2021 r. (data nadania) skarżący ustosunkował się do powyższego wezwania.

Skarżący wskazał, że zainicjowanie w jego sprawie przez Prokuratora Generalnego postępowania kasacyjnego na podstawie art. 523 § 1a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 534, ze zm.; dalej: k.p.k.) doprowadziło do orzeczenia wobec niego kary 25 lat pozbawienia wolności. Jego zdaniem aktualne brzmienie zakwestionowanego przepisu, dające wyłącznie Prokuratorowi Generalnemu (z wyłączeniem pozostałych uczestników postępowania karnego) możliwość wniesienia kasacji z powodu rażącej niewspółmierności kary w sprawach o zbrodnie (rozszerzenie podstaw kasacyjnych), skutkuje nadmiernym jego uprzywilejowaniem w toku procesu karnego i jest sprzeczne z konstytucyjną zasadą równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji). Godzi ponadto w prawo do obrony skarżącego (art. 42 ust. 2 Konstytucji) pozbawionego możliwości powołania się w kasacji na podstawę rażąco niewspółmiernej kary, a także w prawo do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

Skarżący wniósł o wydanie postanowienia tymczasowego o wstrzymaniu wykonania wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z 26 kwietnia 2019 r. (sygn. [...]) z uwagi na fakt, że jego wykonanie spowoduje nieodwracalne skutki wiążące się z dużym uszczerbkiem dla skarżącego. Podał, że za wstrzymaniem wykonania przedmiotowego orzeczenia przemawia ważny interes skarżącego.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Warunkiem skuteczności skargi konstytucyjnej jest spełnienie wymogów wynikających z Konstytucji oraz ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

2. Rozpatrywana skarga nie spełnia warunków formalnych, co uniemożliwia nadanie jej dalszego biegu.

2.1. Zgodnie z art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK początkiem biegu trzymiesięcznego terminu do złożenia skargi konstytucyjnej jest doręczenie skarżącemu ostatecznego orzeczenia w sprawie. W sytuacji złożenia przez skarżącego wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu termin ten ulega zawieszeniu i nie biegnie do czasu rozpoznania go przez sąd (zob. postanowienia TK z: 25 listopada 1998 r., sygn. Ts 92/98, OTK ZU nr 3/1999, poz. 46; 4 marca 2008 r., sygn. Ts 223/07, OTK ZU nr 3/B/2008, poz. 119; 3 czerwca 2011 r., sygn. Ts 294/10, OTK ZU nr 5/B/2011, poz. 378; 12 października 2017 r., sygn. Ts 255/16, OTK ZU B/2017, poz. 232). Dochodzi wówczas do podzielenia terminu na dwa okresy: pierwszy – od dnia doręczenia ostatecznego orzeczenia organu władzy publicznej do dnia wystąpienia z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu i drugi – od dnia powiadomienia pełnomocnika z urzędu o umocowaniu w sprawie do złożenia skargi konstytucyjnej. Łącznie oba okresy nie

mogą być dłuższe niż trzy miesiące (art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK). Zawieszenie biegu terminu następuje z reguły po okresie oznaczonym w dniach, dlatego do obliczenia sumy okresów, o których mowa, niezbędne jest przyjęcie reżimu przewidzianego w art. 114 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm.; dalej: k.c.), nakazującego traktowanie miesiąca za 30 dni. Tym samym ustawowy trzymiesięczny termin na wniesienie skargi konstytucyjnej – zgodnie z powołanym art. 114 k.c. – wynosi 90 dni (zob. zachowujące aktualność postanowienia TK z: 21 września 2011 r., sygn. Ts 294/10, OTK ZU nr 5/B/2011, poz. 379; 28 grudnia 2015 r., sygn. Ts 263/14, OTK ZU nr 6/B/2015, poz. 625).

Wypełniając obowiązek wskazania i załączenia do skargi rozstrzygnięcia wydanego na podstawie zakwestionowanego aktu normatywnego, skarżący przedstawił wyrok Sądu Apelacyjnego w K. z 26 kwietnia 2019 r. (sygn. akt [...]). Orzeczenie to zostało mu doręczone 28 maja 2019 r.

Termin do wniesienia skargi konstytucyjnej należy liczyć od dnia następnego po dacie doręczenia skarżącemu ostatecznego rozstrzygnięcia, czyli od 29 maja 2019 r. Bieg terminu uległ zawieszeniu na skutek złożenia przez skarżącego 8 lipca 2019 r. wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sporządzenia skargi konstytucyjnej. Ponownie termin zaczął biec 9 września 2020 r., tj. od pierwszego dnia po dacie zawiadomienia pełnomocnika z urzędu o wyznaczeniu go w sprawie (art. 44 ust. 3 pkt 1 u.o.t.p.TK) i upłynął 28 października 2020 r. Rozpatrywana skarga została natomiast nadana w urzędzie pocztowym 8 grudnia 2020 r., a więc po terminie. Okoliczność ta jest samoistną podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu (art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK).

2.2. W skardze konstytucyjnej skarżący domaga się stwierdzenia niekonstytucyjności art. 523 § 1a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, ze zm.; dalej: k.p.k.), zgodnie z którym „ograniczenia, o którym mowa w § 1 zdanie drugie, nie stosuje się do kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego w sprawach o zbrodnie”. Wspomniane w tym przepisie ograniczenia dotyczą podstaw do wniesienia kasacji, gdyż zgodnie z art. 523 § 1 k.p.k. „kasacja może być wniesiona tylko z powodu uchybień wymienionych w art. 439 lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Kasacja nie może być wniesiona wyłącznie z powodu niewspółmierności kary”.

Istota zarzutów niekonstytucyjności zaskarżonego przepisu sprowadza się do twierdzenia, że jego treść pozbawia skarżącego możliwości wniesienia kasacji, jeśli jako podstawę chciałby wskazać wyłącznie niewspółmierność orzeczonej kary. Orzeczeniem potwierdzającym naruszenie praw skarżącego jest – jak wskazał – wyrok Sądu Apelacyjnego w K. z 26 kwietnia 2019 r. (sygn. akt [...]), wydany na skutek uwzględnienia kasacji Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego.

Trybunał stwierdza, że skarżący nie legitymuje się orzeczeniem, które bezpośrednio odmawiałoby mu prawa wniesienia kasacji, argumentowanej niewspółmiernością orzeczonej wobec niego kary. Tymczasem, kwestionując brak możliwości wniesienia tego środka zaskarżenia, skarżący – w celu uprawdopodobnienia rzeczywistego naruszenia wolności lub praw – powinien ponad wszelką wątpliwość wykazać, że w kwestionowanym zakresie doszło do zamknięcia drogi sądowej. Jak bowiem wynika z utrwalonego orzecznictwa Trybunału (zob. wyrok z: 11 października 2016 r., sygn. SK 28/15, OTK ZU A/2016, poz. 79 oraz 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13, OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35), niewystarczające jest powołanie się na okoliczność, że zaskarżona regulacja nie przewiduje możliwości wniesienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia lub że jest ona wprost wyłączona.

Nieuzyskanie przez skarżącego ostatecznego orzeczenia, które potwierdzałoby, że wniesienie przez niego kasacji wyłącznie z powodu niewspółmierności orzeczonej wobec niego kary jest wyłączone, prowadzi do stwierdzenia, że rozpatrywana skarga konstytucyjna ma charakter abstrakcyjny, a tym samym nie spełnia wymagań określonych w art. 77 ust. 1 w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK. Stanowi to dodatkową podstawę odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2.3. Trybunał przypomina ponadto, że art. 32 Konstytucji zasadniczo nie może stanowić samoistnej podstawy kontroli w trybie skargowym (zob. postanowienie pełnego składu TK z 23 stycznia 2002 r., sygn. Ts 105/00, OTK ZU nr 1/B/2002, poz. 60). W swoich orzeczeniach Trybunał wielokrotnie wyjaśniał, że przepis ten wyznacza jedynie standard kreowania przez ustawodawcę wolności i praw, nie wprowadzając jednocześnie konkretnej wolności czy konkretnego prawa (zob. wyroki TK z: 30 maja 2007 r., sygn. SK 68/06, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 53 oraz 10 lipca 2007 r., sygn. SK 50/06, OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 75). Podkreśla również, że o dopuszczalności stosowania art. 32 Konstytucji jako samoistnej podstawy indywidualnej kontroli konstytucyjności prawa nie może przesądzać okoliczność, że przepis ten może być samodzielną podstawą orzeczenia wydawanego w ramach kontroli generalnej (abstrakcyjnej). W tym ostatnim przypadku ocena ta nie jest bowiem uwarunkowana istnieniem praw podmiotowych konkretnego podmiotu, naruszonych zastosowaniem przez organ władzy publicznej niekonstytucyjnego przepisu (zob. postanowienie TK z 25 marca 2009 r., sygn. Ts 75/08, OTK ZU nr 2/B/2009, poz. 126).

3. W sprawie wniosku skarżącego o wydanie „postanowienia tymczasowego o wstrzymaniu wykonania wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z 26 kwietnia 2019 r., sygn. akt [...]” Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że odmowa nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej z powodu niespełnienia przepisanych prawem wymogów dotyczących postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym uniemożliwia zastosowanie w niniejszej sprawie art. 79 ust. 1 u.o.t.p.TK. i wydanie postanowienia tymczasowego.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.